

Derleme Makalesi

Çocukluk Çağı Dil Bozukluklarında Anlatı Müdahalesine Yönelik Bir Derleme

Bugse Durmuş¹, Semra Selvi Balo²

ÖZET

¹Sorumlu Yazar, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Eskişehir, Türkiye, ORCID: 0000-0001-6686-1362, bugse_durmus@anadolu.edu.tr

²Sorumlu Yazar, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Eskişehir, Türkiye, ORCID: 0000-0003-3144-5179, semraselvi@anadolu.edu.tr

Bu makaleyi kaynak göstermek için/To cite this article: Durmuş, B. & Balo, S. (2025). Çocukluk çağı dil bozukluklarında anlatı müdahalesine yönelik bir derleme. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 431-454.

Gönderim Tarihi/Received: 04.07.2025

Kabul Tarihi/Accepted: 20.11.2025

DOI: <https://doi.org/10.58563/dkyad-2025.83.10>

Amaç: Dil bozukluğu olan çocukların, öyküleme becerilerinin tipik gelişim gösteren akranlarına kıyasla daha yavaş gelişim gösterebileceği, öykülerinde öykü yapısını oluşturan bileşenlerin eksik olabileceği, nedensel-zamansal bağlantıları kurmakta zorlanabilecekleri, öykü içeriğinin yetersiz olabileceği bilinmektedir. Bu nedenle, dil bozukluğu olan çocuklara uygulanan dil müdahalelerinde erken dönemden itibaren anlatı becerilerinin desteklenmesi oldukça önemlidir. Bu geleneksel derleme çalışmasında amaç, dil bozukluğu olan çocuklarda anlatı müdahalesine ilişkin ulusal ve uluslararası güncel klinik uygulamaları içeren alanyazını gözden geçirmektir. Aynı zamanda mevcut derlemede, dil bozukluğu olan çocuklarda uluslararası alanyazında sıklıkla tercih edilen anlatı müdahale yaklaşımlarına ilişkin farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır.

Yöntem: Çalışmada geleneksel derleme yöntemi kullanılmıştır. Alanyazın taraması ASHA, ResearchGate, YÖK Akademik, Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi, Google Scholar, PubMed ve Scopus veri tabanları ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 2012-2025 yılları arasında yayınlanan anlatı müdahalesi yaklaşımlarına ilişkin araştırmalar dahil edilmiştir. Araştırmalardan elde edilen bulgular derlenerek anlatı müdahalesine ilişkin terapi yaklaşımlarının neler oldukları; terapi yaklaşımlarının ne kadar sürede, sıklıkta ve yoğunlukta uygulandıkları; hangi bozukluk grubu için hangi yaklaşımların uygun oldukları; uygulanan terapi yaklaşımlarının etkililikleri ve elde edilen iletişimsel kazanımlar gibi konularda bilgilere yer verilmiştir.

Bulgular: Çalışma kapsamında ele alınan anlatı müdahale yaklaşımlarının okul öncesi dönem çocuklarının dil bileşenleri ve anlatı becerilerinin gelişimine; okul dönemi çocuklarının ise hem sözel hem de yazılı dil becerilerine önemli katkılar sağladığı görülmüştür. Anlatı müdahalesi amacıyla geliştirilen terapi yaklaşımlarının çocukluk çağı dil bozukluklarına sahip çocuklarda dilsel becerileri desteklemesinin yanında okuryazarlık becerilerinin gelişimine de katkıda bulunduğu yürütülen etkililik çalışmaları ile ortaya konmuştur. Bununla birlikte, alanyazındaki anlatı müdahalesine yönelik mevcut etkililik araştırmalarının uluslararası boyutta olduğu, ülkemizde henüz konuyla ilgili bir araştırma yürütülmediği dikkati çekmiştir.

Sonuç: Bu derleme çalışmasının çocukluk çağı dil bozukluğu olan çocuklarla çalışan dil ve konuşma terapistlerine rehberlik etmesi bağlamında dil ve konuşma terapisi alanı için önemli olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda, bu derleme çalışmasının konuya dair yürütülecek ileriki araştırmalarda da kaynak olarak kullanılabileceği öngörülmektedir.

Anahtar Sözcükler: anlatı, anlatı müdahalesi, çocukluk çağı dil bozuklukları, derleme, dil ve konuşma terapisi

Review Article

A Review of Narrative Interventions in Childhood Language Disorders

SUMMARY

Purpose: Language disorders are among the most common issues in childhood. Children with language disorders experience different challenges with language components. These challenges vary among children, highlighting individual differences. Previous research indicates that children with language disorders develop narrative skills more slowly than their typically developing peers. Their stories may lack components of story structure, struggle to establish causal-temporal connections, and may include insufficient content. Therefore, supporting narrative skills from an early stage is crucial in language interventions for children with language impairments. There are limited narrative intervention methods in the international literature, with some narrative interventions aiming to teach narrative grammar components known as macro-structure (e.g., character's purpose, initiative, internal responses/reactions, etc.). In contrast, others target micro-structural features such as complex linguistic structures (e.g., conjunction usage, different word usage, sentence length, etc.). This traditional review study aims to examine the literature on current national and international clinical practices related to narrative intervention in children with language disorders. At the same time, the review aims to raise awareness of the narrative intervention approaches that are frequently recommended in the international literature for children with language disorders.

Method: The traditional review method was used in this study. Traditional compilation involves synthesizing published research on a specific topic chosen by experts in the relevant field, evaluated broadly without following any specific method (Karaçam, 2013). The research review process started by identifying the keywords "narrative intervention," "narrative intervention approaches," and "narrative intervention approaches in childhood language disorders," both in English and Turkish, for data collection. The literature review was conducted using the ASHA, ResearchGate, YÖK Academic, Anadolu University Library, Google Scholar, PubMed, and Scopus databases. Studies related to narrative intervention approaches published between 2012 and 2025 were included in this review. The findings from these studies were compiled to provide information on the therapy approaches related to narrative intervention, including the duration, frequency, and intensity of the therapies; the suitability of specific approaches for various disorder groups; the effectiveness of the therapies; and the gains achieved.

Results: This review aims to examine the current national and international clinical practices related to narrative intervention in children with childhood language disorders. The literature review was conducted using various databases with specific keywords. This review first focuses on narrative structure components, early narrative development, and narrative assessment. It then discusses the narrative intervention process and presents findings from recent studies in the international literature that explore narrative intervention approaches used in childhood language disorders. Traditionally, various materials such as storybooks, sequential pictures, and story cubes have been used in narrative interventions; however, therapists may experience difficulties in creating intervention stages and setting appropriate goals for the child

in some cases. Therefore, narrative intervention programs designed for therapists and families are available in the literature. Although the intervention methods used in the studies vary, common trends such as teaching story grammar structure, telling-retelling activities, and the use of visual-auditory materials are noted. This study examines the content of the narrative intervention approaches frequently used in the literature. Based on the research findings, it has been observed that the most frequently used narrative intervention approaches in the international literature are Story Champs, Story Grammar Marker, and Supporting Knowledge in Language and Literacy (SKILL). One of the narrative intervention methods, 'Story Champs', was developed by Spencer and Petersen (2012) to support the narrative and language skills of children with typical development, delayed speech, social communication difficulties, and childhood language disorders. This method is one of the language intervention approaches that can be applied from the preschool period to the third grade. Story Champs is a flexible intervention method that can be executed individually or in groups (large group-small group). This intervention method includes a total of 24 stories. Each story contains a set of five pictures. Story Champs, consisting of a total of 57 different intervention sessions, is a program that follows a hierarchy from simple to complex and allows for the selection of intervention goals appropriate for the child's language development and narrative skills. The Story Grammar Marker is an intervention approach that helps students from second to sixth grade develop their language and literacy skills. The intervention process includes stories developed by writers, posters, a material made of thick knitted yarn, and magnetic symbols. In this intervention approach, story grammar components are made concrete through certain symbols (e.g., ball, star, heart, etc.). In Story Grammar Marker, there is a large, fluffy 'ball' that represents the characters. The 'star' below the ball represents the setting of the story. A large 'shoe' represents the initiating event of the story. The 'heart' symbol expresses the characters' feelings. The 'hand' symbol represents plans, while the beads attached to the knitting yarn represent the attempts in the story. The 'ribbon' at the end of the knitting thread represents the outcome of the story. During the intervention, the symbols are placed from top to bottom, and the therapist asks the child to tell the story by matching the story symbols. The Supporting Knowledge in Language and Literacy (SKILL) program was developed by Gillam and Gillam (2016) to enhance the language and literacy skills of children with typical development, those at risk for language disorders, or those with language disorders. SKILL is a program that can be implemented by speech-language therapists, special education teachers, and classroom teachers. The program can be implemented individually, in small groups, or with the entire class. The SKILL program consists of three phases: (1) The first stage aims to teach story structure and causal relationships. The story is narrated and retold using symbols and graphic editors, (2) Before moving on to the second stage, children should have the prerequisite skills to recognize, identify, and give examples of story components; create and narrate stories; and answer comprehension questions after listening to a story. At this stage, the goal is to increase vocabulary in more detailed stories and teach new concepts and linguistic structures to the children. Therefore, the therapists focus on complex story production by presenting children with complex events, linguistic structures, temporal and causal relationships, (3) The third stage aims to develop children's storytelling and retelling skills with minimal assistance. The sessions conclude by generalizing from supportive contexts, such as creating and narrating stories with sequential pictures, to more independent contexts, such as creating and narrating stories with complex single-scene pictures. Thirteen studies on these intervention approaches were conducted internationally between 2012 and 2025. Effectiveness studies included various age groups, such as preschool and school-aged children. Additionally, these approaches were tested on both typically developing children and those with childhood language disorders like delayed speech, autism spectrum disorder, and intellectual disability. The interventions varied

between group and individual formats, lasting from an average of 6 to 12 weeks. Despite differences among the approaches, common elements included the use of visual and auditory materials, teaching the basic structure of narrative grammar, and tasks involving telling and/or retelling. In all narrative intervention approaches, therapists targeted story structure components (e.g., the event initiating the story, the character's goal, initiative, internal response) and/or complex grammatical structures. Efficacy studies have demonstrated that therapy approaches developed for narrative intervention not only support linguistic skills in children with language disorders but also contribute to the development of literacy skills. In light of the findings, it has been indicated that post-intervention, children demonstrated the ability to generate longer and more complex narratives, establish causal and temporal coherence more effectively, and utilize more advanced linguistic structures. Narrative intervention has been reported to support not only linguistic development but also peer relationships, social interaction skills, and academic performance. Recent studies have shown a growing emphasis on narrative interventions for children with language disorders, highlighting them as one of the prominent and effective approaches in the field. However, it is noteworthy that existing effectiveness studies on narrative intervention in the literature are international in scope, and no research on the subject has yet been conducted in Türkiye.

Conclusion: This review study is considered significant for the field of speech and language therapy in terms of guiding speech and language therapists who work with children with developmental language disorders. Additionally, it is intended to serve as a resource for future research on the topic.

Keywords: narration, narration intervention, childhood language disorders, review, speech and language therapy.

Giriş

Dil bozukluğu, Amerikan Konuşma-Dil-İşitme Birliği (American Speech-Language-Hearing Association [ASHA]) tarafından “sözlü, yazılı ve/veya diğer sembol sistemlerini anlama ve/veya kullanmada bozukluk” şeklinde tanımlanmaktadır. Çocukluk çağında dil bozuklukları yaygın görülen bozukluklardan biri olup herhangi bir neden olmadan ortaya çıkabileceği gibi farklı nedenlere ek olarak da görülebilmektedir. Gelişimsel dönemde herhangi bir biyomedikal neden olmadan ortaya çıkan dil bozuklukları için “Gelişimsel Dil Bozuklukları” terimi kullanılırken; zihinsel yetersizlik, otizm spektrum bozukluğu, beyin hasarı, genetik sendromlar, sensörinöral işitme kaybı gibi farklı nedenlere bağlı ortaya çıkan dil bozuklukları için “X’e bağlı dil bozukluğu” ifadesi kullanılmaktadır (Bishop vd., 2016).

Dil bozukluğu olan çocukların dil bileşenlerinde çeşitli güçlükler yaşadıkları bilinmektedir. Bu güçlükler, her çocukta aynı olmayıp çocuklar arasında bireysel farklılıklar gözlenmektedir (Paul vd., 2018). Dil bozukluğu olan çocuklar pragmatik dil bileşeninin bir alt becerisi olan anlatı becerilerinde de çeşitli güçlükler yaşamaktadırlar. Anlatı/öyküleme, olayların zamansal ve nedensel ilişkilere göre planlı bir şekilde ve bir düzen içerisinde sıralanıp ifade edilmesidir (Schneider, Hayward ve Dubé, 2006). Stein ve Glenn (1979) ise anlatıyı (narration), bir öykü karakterinin plan ve amaçlarının yer aldığı bir dizi olay arasındaki ilişkiyi ifade eden cümlelerin dilbilgisel olarak birleşimidir şeklinde tanımlamaktadır (Stein ve Glenn, 1979).

Öykü Yapısı Bileşenleri ve Erken Dönem Anlatı Gelişimi

Önde gelen öykü kuramlarından ‘Öykü Dilbilgisi Kuramına’ göre öykülerde yer alması beklenen belirli dilbilgisel birimler vardır. Bu birimler, öyküde ana karakter ve sosyal/fiziksel bağlamı tanımlayan ‘*ortam*’, öyküdeki ana karakteri harekete geçiren ‘*öyküyü başlatan olay*’, ana karakterin amacına ulaşması sırasında hissettiği duygu/düşüncelerine yönelik tepkiler ‘*içsel yanıt*’, ana karakterin ulaşmak istediği hedefi ‘*plan*’, ana karakterin amacına ulaşmak için gösterdiği çabalar ve eylemler ‘*girişim*’, ana karakterin amacına ulaşmada başarılı veya başarısız olması durumu ‘*sonuç*’, öykü sonunda ana karakterin amacına ulaştıktan ve eylemlerini gerçekleştirdikten sonra hissettikleri ‘*tepkiler*’dir (Stein ve Glenn, 1979). Çocukların anlatılarında sözü edilen öykü dilbilgisi birimlerinin kullanımı gelişimsel bir süreç izlemektedir (Işıtan ve Turan, 2014). Buna göre araştırmacılar çocukların anlatı gelişimlerine yönelik dönemler tanımlamışlardır (Applebee, 1978; Stadler ve Ward, 2005).

Applebee’nin (1978) tanımlamış olduğu bu gelişimsel dönemler, Paul (2001) tarafından yeniden düzenlenerek ‘kümeleme (heaping), sıralama (sequencing), ilkel anlatı, zincirleme (chaining) ve gerçek anlatı’ şeklinde sıralanmıştır. Yaklaşık 2-3 yaşlar arasında tipik gelişim gösteren çocukların ‘kümeleme’ olarak bilinen bir dönemde oldukları varsayılır. Bu dönemde çocuklar olayları ve

eylemleri etiketlendirme veya tanımlama eğilimindedir (Örn¹., Bu bir kedi, Kedi var). 3 yaş civarında ise öyküde ‘sıralama’ aşamasına geçen çocuklar sözceler arasında zamansal bağlantılar veya neden-sonuç ilişkileri kurmaksızın ana konu, karakter veya ortam etrafında gelişen bir dizi olayı sıralama eğilimindedirler (Örn., Kedi atladı. Kelebek uçtu). Öykü dilbilgisi bileşenlerinden üçünün (başlangıç olayı, girişim ve sonuç) yer aldığı; ancak öykünün bir sonuca bağlanmadığı 4 yaş civarında ise çocukların ‘ilkel anlatı’ döneminde oldukları varsayılır (Örn., Kedi kelebeği gördü ve üstüne atladı. Kelebek uçtu). Yaklaşık 4-5 yaş civarında çocukların ‘zincirleme’ adı verilen dönemden geçtikleri bildirilir. Bu dönemde, çocukların bazı öykülerinde neden-sonuç ilişkileri ve zamansal ilişkiler mevcut olmakla birlikte olay örgüsü çok güçlü değildir. Aynı zamanda, öykü aktarılan olayların mantıksal bir sonucu ile sonlanmamış olabilir (Örn., Kedi kelebeği yakalamak istediği için üzerine atladı. Sonra kelebek kaçtı. Kelebeğin kanatları çok güzeldi. Hikaye bitti). Çocuklar 5-7 yaşlarına geldiklerinde ise ‘gerçek anlatı’ olarak bilinen dönemde oldukları düşünülür. Bu dönemde, ana konu, karakter ve olay örgüsü mevcuttur. Olaylar zamansal sıralama ile verilir. Öykü dilbilgisi yapılarının her biri öyküde yer alır ve öykünün sonu mantıklı bir sonuca bağlanır (Örn., Kedi bir kelebek gördü, onu yakalamak istediği için üzerine atladı. Kelebek o sırada uçup kaçtı. Kedi buna çok üzüldü. Kedi hem aç kaldı hem de yere düştüğü için canı çok acıdı.) (Paul, 2001).

Anlatı Değerlendirmesi

Çocuklarda öyküleme becerilerinin değerlendirilmesinde yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biri ‘anlatım’ (tell) diğeri ise ‘tekrar/yeniden anlatımdır’ (retell). Anlatım yönteminde çocuklara genellikle resimler gösterilerek uygun içerik, sıralama ve detaylandırma yoluyla çocuklardan öykü anlatmaları beklenir. Tekrar anlatım yönteminde ise çocuklardan dinledikleri bir öyküyü anlatmaları istenir (John, 2001). Öykü anlatımında bazen ardışık sıralanmış resimler

¹ Anlatı gelişim dönemlerinin daha açık bir şekilde ifade edilebilmesi adına MAIN-TR (Maviş vd., 2020) değerlendirme aracında yer alan ‘Kedi’ öyküsüne ilişkin cümlelerden örneklere yer verilmiştir.

kullanılabileceği gibi (Gagarina vd., 2012), bazen tek bir karmaşık resim sunularak da anlatım yaptırılabilir (Gillam ve Pearson, 2004).

Öykü anlatımını değerlendirmeye yönelik alanyazında çeşitli değerlendirme araçları mevcuttur. Bunlar arasında, Renfrew Otobüs Öyküsü (The Renfrew Bus Story; Glasgow ve Cowley, 1994), Anlatı Dili Testi (The Test of Narrative Language; Gillam ve Pearson, 2004), Kurbağa, Neredesin? (Frog, Where Are You?; Mayer, 1969), Strong Anlatı Değerlendirme Yöntemi (Strong Narrative Assessment Procedure; Strong 1998), Edmonton Anlatı Normları Aracı (The Edmonton Narrative Norms Instrument; Schneider, Dubé ve Hayward, 2005), Anlatı Değerlendirmesinde İfade Etme, Anlama ve Hatırlama (Expression, Reception and Recall of Narrative Assessment; Bishop, 2004), Beş Yaşındakilerin Dil Seviyesini Analiz Etmek için Hamburg Metodu (HAVAS 5; Reich ve Roth, 2004) ve Anlatıda Çok Dilliliği Değerlendirme Aracı (Multilingual Assessment Instrument of Narratives-MAIN; Gagarina vd., 2012) yer almaktadır.

Bu derleme çalışmasının amacı çocukluk çağı dil bozukluğu olan çocuklarda anlatı müdahalesine ilişkin ulusal ve uluslararası güncel klinik uygulamaları içeren alanyazını gözden geçirmektir. Mevcut çalışmada, uluslararası alanyazında dil bozukluğu olan çocuklarda sıklıkla tercih edilen anlatı müdahale yaklaşımlarına ilişkin farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, bu çalışmanın dil ve konuşma terapistlerine uluslararası alanyazında önemli bir yere sahip olan anlatı müdahalesinin etkililiğine ve uygulanabilirliğine yönelik rehberlik etmesi öngörülmektedir. Ulusal alanyazın taraması konuya ilişkin çalışmaların yetersiz olduğunu ortaya koymakla birlikte bu çalışmanın alanyazında önemli bir boşluğu doldurabilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, geleneksel derleme yöntemi kullanılmıştır. Geleneksel derleme, ilgili alan uzmanları tarafından seçilen spesifik bir konuda yayınlanmış araştırmaların herhangi bir yöntem

izlenmeden geniş bir kapsamda değerlendirilerek sentezlenmesidir (Karaçam, 2013). Veri toplama sürecine “*anlatı müdahalesi*”, “*anlatı müdahale yaklaşımları*”, “*çocukluk çağı dil bozuklarında anlatı müdahale yaklaşımları*”, “*narrative intervention*”, “*narrative intervention approaches*”, “*narrative intervention in childhood language disorders*” anahtar sözcükleri belirlenerek araştırma tarama sürecine başlanmıştır. Bu anahtar sözcükler ASHA, ResearchGate, YÖK Akademik, Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi, Google Scholar, PubMed ve Scopus veri tabanlarına bakılarak ilgili yayınlar taranmıştır. Çalışmaya 2012-2025 yılları arasında yayınlanan araştırmalar dahil edilmiş, 2012 yılı öncesi yapılan araştırmalar hariç tutulmuştur. Çalışmada güncel araştırmalara yer vermek hedeflenmiştir. Elde edilen araştırmalar, alt başlıklara göre sınıflandırılarak içerik açısından betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırmalardan elde edilen bulgular derlenerek anlatı müdahalesine ilişkin terapi yaklaşımlarının neler oldukları; terapi yaklaşımlarının ne kadar sürede, sıklıkta ve yoğunlukta uygulandıkları; hangi bozukluk grubu için hangi yaklaşımların uygun olduğu; uygulanan terapi yaklaşımlarının etkililiği ve elde edilen kazanımlar gibi konularda bilgilere yer verilmiştir.

Anlatı Müdahalesi

Alanyazında yer alan çalışmalarda dil bozukluğu olan çocukların öyküleme becerilerinin tipik gelişim gösteren akranlarına kıyasla daha yavaş gelişim gösterebileceği, öykülerinde öykü yapısını oluşturan unsurların eksik olabileceği, öyküleme sırasında hata oranlarının daha fazla olabileceği, nedensel-zamansal bağlantıları kurmakta zorlanabilecekleri, öykü içeriğinin yetersiz olabileceği belirtilmektedir (Fey vd., 2004; Reilly vd., 2004; Jones, 2015). Yapılan çalışmalarda gelişimsel dil bozukluğu, zihinsel yetersizlik, Down Sendromu, işitme yetersizliği ve otizm spektrum bozukluğu gibi çocukluk çağı dil bozuklukları olan çocukların anlatı becerilerinde çeşitli güçlükler yaşadıkları vurgulanmaktadır (Bunning vd., 2016; Segal ve Pesco, 2015; Jones, 2015; Baixauli vd., 2016). Dil bozukluğu olan çocukların anlatı becerilerinde yaşadıkları güçlüklerin okul döneminde hatta yetişkinlik döneminde de devam edebileceği belirtilmektedir (Wetherell vd., 2007). Bu nedenle, dil

bozukluğu olan çocuklara uygulanan dil müdahalelerinde erken dönemden itibaren anlatı becerilerinin desteklenmesi oldukça önemlidir (Boudreau, 2008; Powell, 2018).

Anlatı müdahalesi temelde terapist tarafından belirlenen öyküleri çocuğun anlatmasını ve/veya yeniden anlatmasını içeren dil müdahalesi yaklaşımlarından biridir (Petersen, 2011). Son yıllarda yapılan çalışmalarda dil bozukluğu olan çocuklarda anlatı müdahalelerine daha fazla odaklanılmakta olup yapılan araştırmalarda anlatı müdahalesinin güçlü yaklaşımlardan biri olduğu belirtilmektedir (Spencer ve Petersen, 2020). Anlatı müdahalesi yalnızca dilsel becerileri değil aynı zamanda akran etkileşimi, sosyal etkileşim becerileri ve akademik becerileri de destekleyici niteliktedir (Gillam ve Ukrainetz, 2006).

Anlatı müdahalelerinde sıklıkla resimlerle sunulan öyküler modellenir, görsel ipuçları/simgeler ile çocuğa destek sunulur, sunulan destek aşamalı olarak çekilir ve çocuktan öyküyü bağımsız olarak yeniden anlatması istenir (Gillam vd., 2012). Anlatı müdahalelerinin uygulanmasında tek bir doğru yol yoktur; ancak her anlatı temelde Giriş/Başlangıç, Gelişme ve Sonuç bölümleri olmak üzere olay örgüsünü oluşturan unsurlardan oluşmaktadır (Labov ve Waletzky, 1967). Farklı topluluklarda anlatının içerik ve biçimsel yapısında kültürel ve dilsel farklılıklar olabilir (Westby, 1994). Her ne kadar öyküler arasında kültürel farklılıklar olsa da pek çok öyküde bir sorun ve bu sorunu çözmeye çalışan karakterler vardır (Spencer ve Petersen, 2020). Temel olarak anlatılarda bir karakter bulunur, karakterin yaşadığı sorun/sorunlar vardır, karakterin bu sorunları çözme çabası ve sonuçlar anlatılır (Mandler, 1987).

Uluslararası alanyazında sınırlı anlatı müdahale yöntemi bulunmakta olup bazı anlatı müdahaleleri makro-yapı olarak bilinen öykü dilbilgisi bileşenlerini (örn. karakterin amacı, girişimi, içsel yanıt/tepkiler vb.) öğretmeyi hedeflerken bazıları ise karmaşık dilsel yapılar gibi mikro-yapı özelliklerini (örn. bağlaç kullanımı, farklı sözcük kullanımı, sözce uzunluğu vb.) hedeflemektedir

(Gillam vd., 2018). Öykülerde hedeflenen yapı ister makro ister mikro düzeyde olsun anlatı müdahalelerinde uygulanılması önerilen 10 temel ilke bulunmaktadır (Spencer ve Petersen, 2020):

1. Sözcük dağarcığı ve karmaşık dil hedeflerinden önce öykü yapısını oluşturun,
2. Metalinguistik becerileri ve genellemeyi teşvik etmek için birden fazla örnek kullanın,
3. Aktif katılımı teşvik edin,
4. Öyküleri bağlamsallaştırın, çözümleyin ve yeniden yapılandırın,
5. Soyut kavramları somutlaştırmak için görseller kullanın,
6. Anında düzeltici geri bildirim verin,
7. Etkili ve verimli yönlendirmeler yapın,
8. Farklılaştırın, bireyselleştirin ve genişletin,
9. Genelleme fırsatları için düzenleme yapın,
10. Eğlenceli hale getirin.

Yukarıda sıralanan ilkeler anlatı müdahalesinin daha etkili olmasında terapistler tarafından dikkate alınması gereken noktalardır. Bu bağlamda, terapistler anlatı becerilerinde görülen güçlüklerin çocuktan çocuğa farklılık gösterebileceğini göz önünde bulundurmalıdır. Bazı çocuklar içerik ve biçimsel olarak anlatı üretimi görevinde daha çok zorlanırken, bazı çocuklar ise alıcı dil becerilerinde yaşadıkları güçlükler nedeniyle öyküyü yeniden anlatma görevinde daha çok zorlanırlar (Gillam ve Johnston, 1992; Weddle vd., 2016). Çocuk, temel öykü yapısı bileşenlerini kullanarak öyküyü anlatamıyor ya da kendisine anlatılan öyküyü tekrar anlatmakta sorun yaşıyorsa, terapistlerin öncelikle çocuklarla öykünün temel bileşenlerini çalışmaları önerilmektedir (Spencer ve Petersen, 2020). Anlatıların temeli çocuğa öğretildikten sonra karmaşık dilsel yapıları hedeflemek müdahale açısından daha etkili olacaktır (Spencer ve Petersen, 2020). Müdahalelerde hedeflenen yapıların edinimini sağlamak için terapistler tarafından çoklu örnek kullanımının yararlı olduğu bildirilmektedir. Bu nedenle, müdahalede aynı öykü yapı bileşenlerini içeren farklı öykülerin

terapistler tarafından kullanımı önerilmektedir (LaFrance ve Tarbox, 2020; Spencer ve Petersen, 2020). Anlatı müdahalelerinde çocuklarla yapılan etkinlikler ve sunulan öyküler çocuğun yaşına ve gelişim seviyesine uygun olmalıdır. Çocuğa sunulan öykülerde hedeflenen öykü yapısı bileşenleri tutarlı bir şekilde yer almalıdır (Gillam ve Ukrainetz, 2006). Müdahale sürecinde, öykü bileşenleri çocuklara tek tek değil, bir bütün halinde anlatılmalıdır. Terapist, bir bütün halinde sunduğu öyküyü daha sonra bölümlere ayırarak hedeflenen bileşenlerin çocuğa öğretimini sağlayabilir. Aynı zamanda, terapist destekli anlatılan öykünün çocuk tarafından yeniden anlatımı yapılmalı ve son aşamada öykü yapı bileşenleri yapılandırılarak bir bütün haline getirilmelidir (Spencer ve Petersen, 2020).

Daha önce de değinildiği gibi dil bozukluğu olan çocuklar öykü anlatımında sıklıkla güçlük yaşamaktadır; çünkü anlatı başarısı hem sözel dil becerilerinin gelişmiş olmasını hem de dikkat, bellek, muhakeme becerileri ve zihin kuramı gibi bilişsel becerilerin eş zamanlı olarak düzenlenip kullanılmasını gerektirmektedir (Dodwell ve Bavin, 2008). Bu nedenle, terapistler tarafından simge, çizim, resim ve grafik düzenleyici gibi farklı görsel uyaranların sunulması çocuğun öğrenimini kolaylaştırmaktadır; ancak görsel uyaranla sağlanan destek terapist tarafından zamanla azaltılmalı ve çocuk bağımsız anlatıma teşvik edilmelidir (Spencer ve Petersen, 2020).

Anlatı müdahalesi bireysel veya grup terapisi olarak yürütülebilir. Anlatı müdahalelerinin bireysel ya da grup şeklinde olması çocukların katılımını etkilemektedir. Bu nedenle, müdahalede terapistler tarafından çocuğun müdahaleye aktif katılımı sağlanmalıdır. Terapistlerin çocuklarla yaptıkları soru-cevap etkinliklerinin ve doğru modelleme ile çocuklara sunulan fırsatların aktif katılımı teşvik ederek genellemeyi kolaylaştırdığı belirtilmektedir (Greenwood vd., 1984; Spencer ve Petersen, 2020). Öğrenimi kolaylaştırmak ve genellemeyi sağlamak için kullanılan stratejilerden bir diğeri ise terapistler tarafından geri bildirim sunulmasıdır (Hattie ve Timperley, 2007). Terapistlerin müdahale hedeflerine uygun olarak çocuğun doğru ve yanlış üretimleri için etkili geri bildirim sağlaması gerekmektedir. Çocuk, hedefe uygun doğru dilsel yapıları ürettiyse baş sallama ile

onaylama gibi basit olumlu geri bildirimler; eksik ya da yanlış ifadelerde ise ipucu sunma ya da doğru model olma ile spesifik geri bildirimler terapist tarafından verilebilir (Cleave vd., 2015).

Anlatı müdahalelerinde müdahaleyi sonlandırmak için yalnızca çocuğun öyküyü anlatması yeterli değildir. Terapistler tarafından belirlenen hedeflerin öğretimi sonrasında genellemeyi sağlamak için farklı etkinlikler hazırlanmalıdır. Ayrıca, hedeflerin klinik dışı bağlamlara genellemesini sağlamak için ebeveynlerin terapilere dahil edilmesi ve ebeveynlerin çocukları ile çalışabilecekleri ev etkinliklerinin kendilerine verilmesi önerilmektedir (Spencer ve Petersen, 2020).

Anlatı Müdahale Yaklaşımları

Anlatı müdahalelerinde geleneksel olarak öykü kitapları, sıralı resimler ve öykü küpleri gibi farklı materyaller kullanılmaktadır; ancak terapistler bazı durumlarda müdahale aşamalarını oluşturma ve çocuğa uygun hedefleri belirleme konusunda güçlük yaşayabilmektedir (Spencer ve Petersen, 2020). Bu nedenle, terapistlere ve ailelere yönelik hazırlanmış anlatı müdahale programları alanyazında mevcuttur. Yapılan çalışmalarda kullanılan müdahale yöntemleri farklı olsa da öykü dilbilgisi yapısının öğretimi, öykü anlatım-yeniden anlatım etkinlikleri ve görsel-işitsel materyal kullanımları gibi ortak eğilimler olduğu belirtilmektedir (Pico vd., 2020). Bu çalışmada, alanyazında sıklıkla kullanılan anlatı müdahale yaklaşımlarından Story Champs (Spencer & Petersen, 2012), Story Grammar Marker (Moreau & Fidrych, 1994), Supporting Knowledge in Language and Literacy (SKILL; Gillam & Gillam, 2016) yöntemlerinin içeriğine, hangi yaş gruplarına uygulanabilir olduklarına ve sözü edilen yöntemleri konu edinen etkililik çalışmalarına ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

Story Champs

Anlatı müdahalesi yöntemlerinden biri olan ‘Story Champs’ (Öykü Şampiyonları), Spencer ve Petersen (2012) tarafından tipik gelişim gösteren, gecikmiş dil konuşması olan, sosyal iletişim güçlükleri yaşayan ve çocukluk çağı dil bozuklukları olan çocukların anlatı becerilerini ve dil

becerilerini desteklemek amacıyla geliştirilmiştir. Bu yöntem, okul öncesi dönemden üçüncü sınıfa kadar uygulanabilen dil müdahale yaklaşımlarından biridir. Story Champs, esnek bir müdahale yöntemi olup bireysel ya da grup (büyük grup-küçük grup) müdahalesi şeklinde uygulanabilmektedir. Bu müdahale yöntemi toplam 24 öykü içermektedir ve her bir öykü beş resimden oluşan bir set halindedir. Toplamda 57 farklı müdahale seansı içeren Story Champs, basitten karmaşığa doğru bir hiyerarşi izleyen, çocuğun dil gelişimine ve anlatı becerilerine uygun müdahale hedeflerinin seçilebileceği bir programdır (Spencer ve Petersen, 2012; Spencer ve Petersen, 2020).

Programda 12 tane ‘Klasik Öykü’ ve 12 tane ‘Blitz Stories’ (Mikro-yapı Bileşenlerinin Yoğun Çalışıldığı Öykü) yer almaktadır. Klasik öyküler çocuğa öykü yapısını öğretmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu nedenle, klasik öykülerin odağında öyküdeki makro yapı bileşenlerinin olduğunu söylemek mümkündür. Klasik öykülerde A ve B seviyeleri olup A Seviyesi okul öncesi çocukların becerileri ile uyumlu iken, B Seviyesi okul öncesi ve birinci sınıf çocukların becerileri ile uyumludur. Blitz Stories ise sözcük dağarcığı, nedensel ve zamansal bağlantılar, karmaşık dilbilgisel yapılar ile ileri düzey öykü yapısını öğretmek amacıyla hazırlanmıştır. Programda sistematik olarak simgeler kullanılmakta olup istenilen hedeflere ulaşıldıkça simge kullanımı silikleştirilerek görsel destek kullanımı azaltılmaktadır (Spencer ve Petersen, 2012).

Program dil ve konuşma terapistleri, öğretmenler ve ebeveynlerin kullanımına uygundur. Müdahalede çocuklara öykü yapısı bileşenlerini öğretmek amacıyla simgeler ve çeşitli görsel destekler sunulmaktadır. İstenen hedefe ulaşan çocuklarda simgeler aşamalı olarak silikleştirilerek genelleme sağlanır. Müdahale programı ile çocuklarda dinlediğini anlama, okuduğunu anlama, sözcük dağarcığı, yeniden anlatım, kişisel öyküler (personal narratives), yazılı öykü anlatımı, problem çözme, bellek, sosyal ve duygusal becerilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir (Spencer ve Petersen, 2012).

Uluslararası alanyazında Story Champs müdahalesinin etkililiğinin değerlendirildiği pek çok çalışma bulunmaktadır (Spencer vd., 2013; Spencer vd., 2015; Petersen vd., 2016; Spencer vd., 2019; Schmitt vd., 2022; Petersen vd., 2024). Çalışmalar okul öncesi ve okul dönemi olarak farklı yaş gruplarında ve gelişimsel dil bozukluğu, otizm spektrum bozukluğu, zihinsel yetersizlik gibi farklı çocukluk çağı dil bozukluğu gruplarında yapılmış olup bireysel, küçük grup ve büyük grup örneklemelerinde programın etkililiği değerlendirilmiştir. Terapi sıklığı ortalama 8-12 hafta, haftada 2-3 oturum ve her oturum 15-30 dakika arasında değişiklik göstermektedir. Bulgular göz önünde bulundurulduğunda Story Champs müdahalesi alan çocukların dil becerilerinde, anlatım-yeniden anlatım becerilerinde ve kişisel anlatılarında önemli gelişmeler olduğu gözlenmiştir; okul dönemi çocuklarda ise yalnızca sözel anlatılarda değil yazılı anlatılarda da anlamlı bir gelişme olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda, bu müdahale yaklaşımının dil ve konuşma terapistleri, öğretmenler ve aileler tarafından uygulanabilir bir müdahale programı olduğu ve bu program ile çocukların hem dil hem de anlatı becerilerinde önemli gelişmeler sağlandığı belirtilmiştir.

Story Grammar Marker

‘Story Grammar Marker’ (Öykü Dilbilgisi Belirtecisi), ikinci sınıftan altıncı sınıfa kadar öğrencilerin dil becerileri ile okuma-yazma becerilerini geliştirmelerine yardımcı bir müdahale yaklaşımıdır. Müdahale sürecinde yazarlar tarafından geliştirilmiş öyküler, posterler, kalın örgü ipten yapılmış bir materyal ve mıknatıslı simgeler kullanılır. Bu müdahale yaklaşımında, öykü dilbilgisi bileşenleri bazı simgeler (örn., top, yıldız, kalp vb.) aracılığıyla somutlaştırılmıştır. Story Grammar Marker’da karakterleri temsil eden büyük ve tüylü bir ‘top’ vardır. Topun altında bulunan ‘yıldız’ öykünün geçtiği ortamı temsil eder. Büyük bir ‘ayakkabı’ öykünün başlatıcı olayını temsil eder. ‘Kalp’ simgesi karakterlerin duygularını ifade eder. ‘El’ simgesi planları temsil ederken örgü ipliğe bağlı boncuklar ise öyküdeki girişimleri ifade eder. Örgü ipin sonunda yer alan ‘kurdele’ ise öykünün sonucunu temsil eder. Müdahale sırasında simgeler yukarıdan aşağı yerleştirilir ve terapist çocuktan

öykü simgelerini eşleyerek öyküyü anlatmasını ister. Çocuk öykü dilbilgisi bileşenlerini eşleyerek öyküyü anlatmakta zorlanırsa terapist çocuğa model olur ve çocuktan da uygun yanıtı bekler. Öykü oluşturulduktan sonra çocuğun yeniden anlatım yapması sağlanır (Moreau & Fidrych, 2008).

Uluslararası alanyazında Story Grammar Marker müdahalesinin etkililiğine yönelik yürütülmüş araştırmalar mevcuttur (Schoenbrodt vd., 2003; Justice vd., 2008; Miller vd., 2018; İbnata vd., 2025). Yapılan çalışmalarda sözü edilen müdahale yaklaşımı okul çağı çocuklara ortalama 6-8 hafta uygulanmış olup müdahaleler sonrası çocukların dilin farklı bileşenleri ile okuma-yazma becerilerinde anlamlı iyileşmeler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca söz konusu müdahale yaklaşımının etkililiğine yönelik yürütülen çalışmalardan birinde bu müdahale yönteminin öğrenme güçlüğü olan çocuklarda işitsel belleği geliştirmek için etkili bir araç olabileceği ortaya konmuştur (İbnata vd., 2025).

Supporting Knowledge in Language and Literacy (SKILL)

‘Supporting Knowledge in Language and Literacy’ (Dil ve Okuryazarlık Bilgisini Destekleme; SKILL) programı tipik gelişim gösteren, dil bozukluğu için risk altında olan ya da dil bozukluğu olan çocukların dil ve okuryazarlık becerilerini geliştirmek amacıyla Gillam ve Gillam (2016) tarafından geliştirilmiştir. SKILL, dil ve konuşma terapistleri, özel eğitim öğretmenleri, sınıf öğretmenleri tarafından uygulanabilir bir programdır. Program bireysel olarak, küçük gruplar halinde ya da tüm sınıfa toplu bir şekilde uygulanabilir. SKILL programı üç aşamadan oluşmaktadır (Gillam ve Gillam, 2016).

- (1) İlk aşamada öykü yapısının ve nedensel ilişkilerin öğretimi hedeflenmektedir. Resimli kartlar ile karakterler, ortam, başlatıcı olay, içsel tepki, plan, eylemler ve sonuçlar olarak öykü yapısının bileşenleri çocuğa öğretilir. Simgeler ve grafik düzenleyiciler ile öyküyü anlatım-yeniden anlatım yapılır.

- (2) İkinci aşamaya geçmeden önce çocukların öykü bileşenlerini tanıma, tanımlama ve örnek verebilme, öykü oluşturup anlatabilme, öyküyü dinledikten sonra anlama sorularını yanıtlama ön becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Bu aşamada, daha ayrıntılı öykülerde sözcük dağarcığını arttırmak, yeni kavramları ve dilsel yapıları öğretmek hedeflenmektedir. Terapistler bu aşamada çocuklara karmaşık olaylar, dilsel yapılar, zamansal ve nedensel ilişkileri sunarak karmaşık öykü üretimine odaklanmaktadır.
- (3) Üçüncü aşamada ise çocukların en az yardımla öykü anlatımı ve yeniden anlatım becerileri hedeflenmektedir. Bu aşamada, çocukların sorun yaşadıkları becerilere odaklanılmaktadır. Oturumlar sıralı resimlerle öykü oluşturma ve anlatma gibi destek sağlayan bağlamlardan, karmaşık tek sahneli bir resimle öykü oluşturma ve anlatma gibi daha bağımsız bağlamlara genellemeyi sağlayarak sonlandırılmaktadır.

Uluslararası alanyazında SKILL programının etkililiğine yönelik yürütülmüş çalışmalar (Gillam vd., 2014; Gillam vd., 2015; Gillam vd., 2018) adı geçen anlatı müdahale yöntemi ile çocuklarda önemli kazanımlar elde edildiğini ortaya koymuştur. Müdahaleler okul çağında gelişimsel dil bozukluğu, otizm spektrum bozukluğu gibi dil bozukluğu olan çocuklarda 18-33 oturum arası değişen yoğunlukta uygulanmıştır. Bulgular göz önünde bulundurulduğunda müdahale sonrası çocukların daha karmaşık ve uzun anlatılar üretebildikleri; nedensel-zamansal bağlantıları daha iyi kurabildikleri ve daha karmaşık dilsel yapılar kullanabildikleri belirtilmiştir.

Sonuç

Bu derleme çalışmasında, çocukluk çağı dil bozuklukları olan çocuklarda anlatı müdahalesine ilişkin ulusal ve uluslararası güncel klinik uygulamaları içeren alanyazını gözden geçirmek amaçlanmıştır. Alanyazın taraması, belirlenen anahtar sözcükler kullanılarak çeşitli veri tabanları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Mevcut derleme çalışmasında, öncelikle öykü yapısı bileşenleri;

erken dönem anlatı gelişimi ve anlatı değerlendirmesi başlıklarına yer verilmiştir. Ardından anlatı müdahalesi sürecinden bahsedilmiş ve uluslararası alanyazında çocukluk çağı dil bozukluklarında uygulanan anlatı müdahale yaklaşımlarını konu edinen güncel araştırmalar açıklanarak bu araştırmalardan elde edilen bulgular sunulmuştur.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda uluslararası alanyazında sıklıkla kullanılan anlatı müdahale yaklaşımlarının Story Champs, Story Grammar Marker ve Supporting Knowledge in Language and Literacy (SKILL) olduğu görülmüştür. 2012-2025 yılları arasında sözü edilen müdahale yaklaşımlarına ilişkin uluslararası alanyazında 13 araştırmanın yürütüldüğü belirlenmiştir. Bahsedilen müdahale yaklaşımlarının etkililik çalışmalarının okul öncesi ve okul dönemi olmak üzere farklı yaş grupları ile yürütüldüğü görülmüştür. Ayrıca, bu müdahale yaklaşımlarının tipik gelişim gösteren ve gecikmiş dil konuşma, otizm spektrum bozukluğu, zihinsel yetersizlik gibi çocukluk çağı dil bozuklukları olan çocuklarda etkililiği incelenmiştir. Uygulamalar, grup ve bireysel müdahaleler olarak farklılaşmakla birlikte terapi süreleri ortalama 6-12 hafta arasında değişiklik göstermektedir. Her ne kadar müdahale yaklaşımları farklı olsa da terapilerde görsel-işitsel materyal kullanımı, öykü dilbilgisi temel yapısının öğretimi ve anlatım-yeniden anlatım etkinlikleri gibi ortak noktalar olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda, tüm anlatı müdahale yaklaşımlarında öykü yapısı bileşenlerinin (örn., öyküyü başlatan olay, karakterin amacı, girişimi, içsel tepki vb.) ve/veya karmaşık dilbilgisel yapıların terapilerde hedeflendiği görülmüştür. Pek çok araştırmada öykü anlatım sürecini kolaylaştırmak adına araştırmacıların simgelerden ve resimli uyarılardan yararlandıkları belirlenmiştir.

Anlatı müdahalesi amacıyla geliştirilen terapi yaklaşımlarının çocukluk çağı dil bozukluklarına sahip çocuklarda dilsel becerileri desteklemesinin yanında okuryazarlık becerilerinin gelişimine de katkıda bulunduğu yürütülen etkililik çalışmaları ile ortaya konmuştur. Bununla birlikte, alanyazındaki anlatı müdahalesine yönelik mevcut etkililik araştırmalarının uluslararası

boyutta olduğu, ülkemizde henüz konuyla ilgili bir araştırma yürütülmediği dikkat çekmiştir. Sonuç olarak, bu derleme çalışmasının sözü edilen gruptaki çocuklarla çalışan dil ve konuşma terapistlerine rehberlik etmesi bağlamında dil ve konuşma terapisi alanı için önemli olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda, bu derleme çalışmasının konuya dair yürütülecek ileriki araştırmalarda da kaynak olarak kullanılabileceği öngörülmektedir.

Kaynaklar

- American Speech-Language-Hearing Association. (1993). *Definitions of communication disorders and variations* [Relevant Paper] <https://www.asha.org/policy/rp1993-00208/> Erişim Tarihi: 17.02.2024.
- Applebee, N. A. (1978). *The child's concept of a story*. Chicago: University of Chicago Press.
- Baixauli, I., Colomer, C., Roselló, B., & Miranda, A. (2016). Narratives of children with high-functioning autism spectrum disorder: A meta-analysis. *Research in Developmental Disabilities*, 59, 234–254. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2016.09.007>
- Bishop, D. V., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & Catalise Consortium. (2016). CATALISE: A multinational and multidisciplinary Delphi consensus study. Identifying language impairments in children. *PLOS one*, 11(7), e0158753.
- Bishop, D. V. M. (2004). *Expression, reception and recall of narrative instrument*. Harcourt Assessment.
- Boudreau D. (2008) Narrative abilities: advances in research and implications for clinical practice. *Topics in Language Disorders*, 28, 99–114.
- Bunning, K., Gooch, L., & Johnson, M. (2016). Developing the personal narratives of children with complex communication needs associated with intellectual disabilities: What is the potential of Storysharing®. *Journal of Applied Research in Intellectual Disability*, 30, 743–756. <https://doi.org/10.1111/jar.12268>
- Cleave, P. L., Becker, S. D., Curran, M. K., Van Horne, A. J. O., & Fey, M. E. (2015). The efficacy of recasts in language inter- vention: A systematic review and meta-analysis. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 24(2), 237–255. https://doi.org/10.1044/2015_AJSLP-14-0105
- Dodwell, K., & Bavin, E. L. (2008). Children with specific language impairment: An investigation of their narratives and memory. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 43(2), 201-218. <https://doi.org/10.1080/13682820701366147>
- Fey, M. E., Catts, H. W., Proctor-Williams, K., Tomblin, J. B., & Zhang, X. (2004). Oral and written story composition skills of children with language impairment. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 47(6), 1301-1318. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2004/098\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2004/098))
- Gagarina, N., Klop, D., Kunnari, S., Tantele, K., V.limaa, T., IBalčiūnienė, I., Bohnacker, U., and Walters, J.

(2012). *MAIN: Multilingual Assessment Instrument for Narratives*, ZASPİL, Nr. 56.

Gillam, R. B., & Pearson, N. A. (2004). *TNL: Test of narrative language*. Austin, TX: Pro-ed.

Gillam, S. L., Olszewski, A., Squires, K., Wolfe, K., Slocum, T., & Gillam, R. B. (2018). Improving narrative production in children with language disorders: An early-stage efficacy study of a narrative intervention program. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 49(2), 197–212. https://doi.org/10.1044/2017_LSHSS-17-0047

Gillam, R. B., & Johnston, J. R. (1992). Spoken and written language relationships in language/learning-impaired and normally achieving school-age children. *Journal of Speech and Hearing Research*, 35(6), 1303–1315. <https://doi.org/10.1044/jshr.3506.1303>

Gillam, R. B., & Ukrainetz, T. A. (2006). Language intervention through literature-based units. In T. A. Ukrainetz (Ed.), *Contextualized language intervention*. Thinking Publications.

Gillam, S. L., Gillam, R. B., & Laing, C. (2012). *SKILL: Supporting Knowledge in Language and Literacy* (2nd ed.). Utah State University.

Gillam, S. L., & Gillam, R. B. (2016). Narrative discourse intervention for school-aged children with language impairment: Supporting Knowledge in Language and Literacy. *Topics in Language Disorders*, 36(1), 20–34. <https://doi.org/10.1097/TLD.0000000000000081>

Gillam, S. L., Hartzheim, D., Studenka, B., Simonsmeier, V., & Gillam, R. (2015). Narrative intervention for children with autism spectrum disorder (ASD). *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 58(3), 920–933. https://doi.org/10.1044/2015_JSLHR-L-14-0295

Gillam, S. L., Olszewski, A., Fargo, J., & Gillam, R. (2014). Classroom-based narrative and vocabulary instruction: Results of an early-stage, nonrandomized comparison study. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 45(3), 204–219. https://doi.org/10.1044/2014_LSHSS-13-0008.

Gillam, S. L., Olszewski, A., Squires, K., Wolfe, K., Slocum, T., & Gillam, R. B. (2018). Improving narrative production in children with language disorders: An early-stage efficacy study of a narrative intervention program. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 49(2), 197–212. https://doi.org/10.1044/2017_LSHSS-17-0047

Glasgow, C., & Cowley, J. (1994). *Renfrew Bus Story Test-North American Edition*. Centreville, DE: Centreville School.

Greenwood, C. R., Delquadri, J. C., & Hall, R. V. (1984). Opportunities to respond and student academic achievement. In W. L. Heward, T. E. Heron, D. S. Hill, & J. Trap-Porter (Eds.), *Focus on behavior analysis in education*. Merrill Publishing Company.

Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.

John, S. C. F. (2001). Story retelling and attention deficit hyperactivity disorder. Retrieved from <https://tspace.library.utoronto.ca/bitstream/1807/16510/1/MQ63061.pdf>.

Jones, S. T. (2015). *Story generation in five school-aged children with language impairment*. All Theses and Dissertations, 6143.

Justice, E. C., Swanson, L. A., & Buehler, V. (2008). Use of narrative-based language intervention with children who have cochlear implants. *Topics in Language Disorders*, 28(2), 149–161. <https://doi.org/10.1097/01.TLD.0000318935.54548.36>

Ibnata, A., Gunawan, G., & Pratomo, H. T. A. (2025). Effectiveness of Story Grammar Markers in Enhancing Auditory Memory Children with Learning Disorders in Surakarta. *Journal Penelitian Inovatif*, 5(1), 363-370.

Karaçam, Z. (2013). Sistematik derleme metodolojisi: Sistematik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 26-33.

Labov, W. & Waletzky, J. (1967) Narrative Analysis: Oral Version of Personal Experience, *Journal of Narrative and Life History*, 7, 3-38.

LaFrance, D. L., & Tarbox, J. (2020). The importance of multiple exemplar instruction in the establishment of novel verbal behavior. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 53(1), 10–24. <https://doi.org/10.1002/jaba.611>

Mandler, J. M. (1987). On the psychological reality of story structure. *Discourse Processes* 10, 1-29.

Maviş, İ., Tunçer, M. ve Selvi-Balo, S. (2020). The adaptation of MAIN to Turkish. *ZAS Papers in Linguistics* 64, 249-256.

Mayer, M. (1969). *Frog where are you? Dial books for young readers*. A Division of Penguin Putnam Inc.

Miller, R. D., Correa, V. I., & Katsiyannis, A. (2018). Effects of a story grammar intervention with repeated retells for English learners with language impairments. *Communication Disorders Quarterly*, 40(1), 15–27.

<https://doi.org/10.1177/1525740117751897>

Moreau, M., & Fidrych, H. (1994). *How to use the Story Grammar Marker: A guide for improving speaking, reading and writing within your existing program*. MindWing Concepts, Inc.

Moreau, M., & Fidrych, H. (2008). *The Story Grammar Marker teachers manual*. MindWing Concepts, Inc.

Paul, R. (2001). *Language Disorders from Infancy Through Adolescence. Assessment and Intervention* (2nd ed). St Louis, MO: Mosby.

Paul, R., Norbury, C. F., Gosse C. (2018). *Language disorders from infancy through adolescence*. (5. Basım). St Louis, MI: Elsevier Health Sciences.

Petersen, D. B., Thompsen, B., Guiberson, M., & Spencer, T. D. (2016). Cross-linguistic interactions from second language to first language as the result of individualized narrative language intervention with children with and without language impairment. *Applied Psycholinguistics*, 37(3), 703–724. doi:10.1017/S0142716415000211

Petersen, D. B., Staskowski, M., Foster, M., Douglas, K., Konishi-Therkildsen, A., & Spencer, T. D. (2024). Explicit and systematic narrative language instruction to improve language comprehension: a three-arm randomized controlled trial. *Reading and Writing*, 1-31. <https://doi.org/10.1007/s11145-024-10590-z>

Pico, D. L., Hessling Prahl, A., Biel, C. H., Peterson, A. K., Biel, E. J., Woods, C., & Contesse, V. A. (2021). Interventions designed to improve narrative language in school-age children: A systematic review with meta-analyses. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 52(4), 1109-1126. https://doi.org/10.1044/2021_LSHSS-20-00160

Reich, H. H., & Roth, H.-J. (2004). *Hamburger Verfahren zur Analyse des Sprachstands Fünf.jhriger - HAVAS* 5.

Reilly, J., Losh, M., Bellugi, U., & Wulfeck, B. (2004). “Frog, where are you?” Narratives in children with specific language impairment, early focal brain injury, and Williams syndrome. *Brain and language*, 88(2), 229-247. [https://doi.org/10.1016/S0093-934X\(03\)00101-9](https://doi.org/10.1016/S0093-934X(03)00101-9)

Schneider, P., Hayward, D., & Dubé, R. V. (2006). Storytelling from pictures using the Edmonton narrative norms instrument. *Journal of speech language pathology and audiology*, 30(4), 224.

Schneider, P., Dub., R. V., & Hayward, D. (2005). The Edmonton Narrative Norms Instrument. Publication: <http://www.rehabresearch.ualberta.ca/enni>.

Schoenbrodt, L., Kerins, M., & Gesell, J. (2003). Using narrative language intervention as a tool to increase communicative competence in Spanish-speaking children. *Language Culture and Curriculum*, 16(1), 48–59. <https://doi.org/10.1080/07908310308666656>

Segal, A., & Pesco, D. (2015). Narrative skills of youth with down syndrome: A comprehensive literature review. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*. 27,721–743.

Spencer, T. D., & Petersen, D. B. (2020). Narrative intervention: Principles to practice. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 51(4), 1081–1096. https://doi.org/10.1044/2020_LSHSS-20-00015.

Spencer, T. D., & Petersen, D. B. (2012). *Story Champs: A multitiered language intervention program*. Language Dynamics Group.

Spencer, T. D., Kajian, M., Petersen, D. B., & Bilyk, N. (2013). Effects of an individualized narrative intervention on children’s storytelling and comprehension skills. *Journal of Early Intervention*, 35(3), 243–269.

Spencer, T. D., Petersen, D. B., & Adams, J. L. (2015). Tier 2 language intervention for diverse preschoolers: An early-stage randomized control group study following an analysis of response to intervention. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 24(4), 619–636. https://doi.org/10.1044/2015_AJSLP-14-0101

Spencer, T. D., Petersen, D. B., Restrepo, M. A., Thompson, M., & Gutierrez Arvizu, M. N. (2019). The effect of Spanish and English narrative intervention on the language skills of young dual language learners. *Topics in Early Childhood Special Education*, 38(4), 204–219. <https://doi.org/10.1177/0271121418779439>

Stadler, M., A., & Ward, C., G. (2005). Supporting the narrative development of young children. *Early Childhood Education Journal*, 33(2), 73-80. <https://doi.org/10.1007/s10643-005-0024-4>

Stein, N. L., & Glenn, C. G. (1979). An analysis of story comprehension in elementary school children. In R. O. Freedle (Ed.), *Discourse processing: Multidisciplinary perspectives* (pp. 53–120). Norwood, NJ: Ablex.

Strong, C. J. (1998). *The strong narrative assessment procedure*. Eau Claire, WI: Thinking Publications.

Weddle, S. A., Spencer, T. D., Kajian, M., & Petersen, D. B. (2016). An examination of a multitiered system of language support for culturally and linguistically diverse preschoolers: Implications for early and accurate identification. *School Psychology Review*, 45(1), 109-132.

Westby, C. E. (1994). The effects of culture on genre, structure, and style of oral and written texts. In G. P.

Wallach & K. G. Butler (Eds.), *Language learning disabilities in school-age children and adolescents: Some principles and applications*. ON: Maxwell Macmillan Canada.

Wetherell, D., Botting, N., & Conti-Ramsden, G. (2007). Narrative in adolescent specific language impairment (SLI): A comparison with peers across two different narrative genres. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 42(5), 583–605. [https://doi.org/ 10.1080/13682820601056228](https://doi.org/10.1080/13682820601056228).

Yazar Katkıları/Author Contributions: **Buğse Durmuş:** Tasarım/Yöntem, Veri Toplama ve/veya İşleme, Literatür Taraması, Makale Yazımı, Eleştirel İnceleme. **Semra Selvi Balo:** Fikir/Kavram, Tasarım/Yöntem, Danışmanlık/Denetleme, Veri Toplama ve/veya İşleme, Literatür Taraması, Makale Yazımı, Eleştirel İnceleme.

Çıkar Çatışması/Conflict of Interest: Yazar makalenin hazırlanması ve basımı esnasında hiçbir kimse veya kurum ile çıkar çatışması içinde olmadığını beyan etmiştir. / The author has declared that no conflict of interest existed with any parties at the time of publication.
